

GRÓNSKÉM YTY Y P O V E S T I

SEPSAL
KNUD RASMUSSEN

PŘELOŽILI
VIOLA ZDENĚK
LYČKOVÍ

VYKRESLIL
MARTIN VELÍŠEK

ARGO

Na nedalekém ostrůvku se sušilo několik kajoků. Patřily lovcům, kteří se nedávno utopili.

Lidé z podsvětí prý požádali Kinnisseqa: „Až se vrátíš zpátky na zem, hod' nám sem trochu ledu, toužíme po studené vodě.“

Kinnisseq se vrátil zpátky na zem, ale vypráví se, že jeho syn krátce poté onemocněl a zemřel. Kinnisseq už také nechtěl dále žít, protože věděl, jak to vypadá v podsvětí. Vyplul v kajaku na moře a ulovil alkouna. Vyplul podruhé a ulovil krkavce. Když oba ptáky rychle za sebou snědl, zemřel. Hodili ho do moře.

Kinnisseq prý žil u Kittarajiku, jižně od Illuorsuitu. Já jsem ho nikdy neviděl, ale moje matka ano.

Aallaarutaa z Frederiksdalu

NIVIKKANINA CESTA DO ZEMĚ MRTVÝCH (polární Inuité)

Onemocněla žena jménem Aangiina a já jsem jí chtěla pomoci. Svolala jsem seanci a má duše se malou škvírkou protáhla pod zem, zatímco mé tělo leželo bez známek života v domě.

Cesta do země mrtvých vedla hlubokou soutěskou, do níž se řítil mohutný vodopád. Letěla jsem v hloubi soutěsky, jež se najednou rozšířila, a spatřila jsem zemi, nad kterou viselo těžké, tmavomodré nebe. Nebylo tam takové světlo jako u nás nahoře. Slunce bylo menší a bledší než na zemi a zdálo se, že jeho záře přichází seshora. Když jsem tam přiletěla, byla zima, ale nebyl tam žádný sníh; v podsvětí nikdy nesněží. Moře však bylo zamrzlé a já se vydala po ledu podél pobřeží.

Pak jsem zahlédla tři muže, kteří tlačili po zárživém ledu saně a neměli žádné psy. Okamžitě jsem poznala svého zemřelého bratra Qajuutaqa. Když mě uviděl, přivolał mě k sobě. Ti druzí dva, kteří ho doprovázeli, se jmenovali Pualuna a Aleqatsiaq. Pualunu jsem znala, ale toho druhého ne, protože byl z Akilinequ.

Vyprávěli mi, že se jim v zemi mrtvých daří dobře – je tam mnoho tuleňů, mrožů a narvalů. Pak vyprávěli o nějaké řece, v níž je spousta

lososů. Požádali mě, jestli bych je k té řece nedoprovodila, a já se tam vydala s nimi. Už jsme urazili po ledu hodný kus cesty, když bratr náhle ukázal na soutěsku, kterou jsem se dostala dolů, a pošepтал mi do ucha: „Jestli tu nechceš navždy zůstat, musíš se teď vrátit.“

Když však ti druzí dva zjistili, že bratr chce, abych se vrátila domů mezi živé, snažili se mě ze všech sil zadržet. Vtom jsem si zcela nečekaně povlíkla duše nemocné Aangiiny, která stála na břehu, a ihned jsem si vzpomněla, proč jsem sem vlastně přišla. Došla jsem k té duši, chytila jsem ji a vydala se soutěskou zpět k lidem.

Tak jsem přivedla zpět Aangiinu duši a žena se zakrátko uzdravila.

Vyprávěla šamanka Nivikkana

MĚSÍC A SLUNCE (východní Grónsko)

Vypráví se, že Měsíc žil v domě spolu se svou mladší sestrou, Sluncem. Měli se velice rádi a Měsíc se nakonec do své sestry zamiloval a začal s ní v noci spávat. Slunce nevědělo, kdo s ním spí, protože k němu Měsíc přicházel vždy v noci, když byla v domě tma. Jednou mu Slunce ve spánku pomazalo paži sazemi, aby si jej označilo. Tak poznalo, kdo je jeho milencem.

Slunce se mohlo hanbou propadnout a okamžitě se přichystalo k útěku. Zapálilo kus drnu namočeného ve velrybím tuku a vyběhlo z domu. Jakmile se ocitlo venku, zvedlo pochodeň nad hlavu a vzneslo se do vzduchu. Lidé, kteří ho viděli, začali křičet: „Sestra Měsíce letí! Sestra Měsíce letí!“

Když to uslyšel Měsíc, zapálil si také kus drnu, vyběhl ven, vznesl se do vzduchu a vyrazil za sestrou.

Sestra však letěla rychleji a Měsícova pochodeň zhasla. Slunce vzlétko až na nebe, ale Měsíc se zastavil v půli cesty, protože mu zhasla pochodeň. Tak vznikl Měsíc a Slunce. Slunce hřeje, protože jeho pochodeň ještě hoří, a Měsíc je chladný, protože jeho pochodeň zhasla.

Měsíc pronásleduje Slunce po nebi dodnes.

SLUNCE A MĚSÍC (polární Inuité)

Slunce a Měsíc byli sourozenci. Jednou v zimě za velké tmy zhasli lidé v domech lampy a začali spolu laškovat. Jeden po druhém vyváděli muži ven z domu ženy, se kterými se pomilovali, a zapalovali louče, aby viděli, kdo to je. Když vyvedl ven svou družku Měsíc, uviděl v záři louče, že je to jeho sestra Slunce.

Slunce se zastydělo, že se milovalo se svým bratrem, utrhlo si ňadra a hodilo mu je k nohám.

„Když máš na mě takovou chuť, tak ochutnej i tohle!“

Uteklo pryč a bratr vyrazil za ním. Oba drželi v rukou louč.

Najednou se vznesli k nebi, ale Měsíc upadl, louč mu zhasla a dále už jen žhnula. Tak se dostali až na nebe. Slunce, kterému louč nadále hoří, svítí a je horké, kdežto Měsíc, jehož louč jen doutná, svítí, ale nehrřeje. Na nebi mají společný dům, rozdělený na dvě části.

V polárním létě Slunce nikdy do svého domu nechodí; ve dne v noci je venku. Země je krásná, sníh roztaje a rozkvetou květiny. Měsíc v té době z domu vůbec nevychází.

Zato v zimě, když Slunce své obydlí už neopouští, zavládne veliká tma a lidem je krušno. Svítí pouze chladný Měsíc, ale čas od času zmizí, protože musí lidem pomáhat i jinak. Opatruje jim totiž lovnou zvěř. Proto se při každém svolání říká: „Děkujeme, že jsi nám přinesl kořist!“

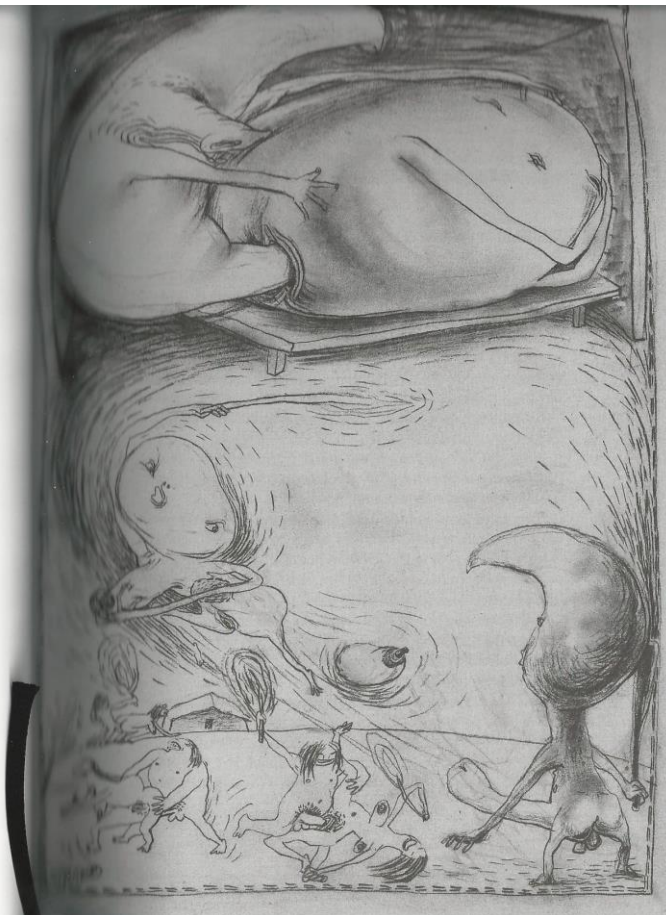
Během veliké tmy nejezdí lidé na lov, jen se navštěvují a zpívají písně za doprovodu bubínku. Pouze když se k osadě přiblíží medvěd, nebo když se skryje v ledovcových děrách, zapálí lidé pochodně a jdou ho ulovit.

Když souhvězdí Velké medvědice vystřídá úsvit, lidé se velice zaradují, neboť zanedlouho přijde světlo.

Když se konečně objeví velké Slunce, lidé křičí: „Sláva! Sláva! Velký hře-jvec je tu! Brzy se budeme vyhřívat na sluníčku!“

A pak nastane čas, kdy si lidé staví sněhové stěny proti větru a scházejí se u masitých pokrmů na velkých hostinách.

34

„Kdybys nebyla opovrženihodná ženská, která nemůže mít děti, mohli jsme teď mít dospělého syna. Měli bychom spoustu takového masa, jako je tohle, a netrpěli bychom takovou nouzí.“

Slavný lovec ze Saarloqu se zastavil před domem, setřepal si z šatů sníh, vešel dovnitř a řekl starcům: „Hledám někoho, kdo by se odvážil na mořské dno očistit Vlákyni mořských zvířat. Ten, kdo to dokáže, dostane tohle maso.“

Neplodná žena řekla svému manželovi: „Sáhni na to maso první.“

„Ne, to musíš ty,“ opáčil manžel. Jeho žena maso a tuk vzala, postavila hrnec nad lampu a připravila k vaření. A protože byla mocná šamanka, vzkázala všem sousedům, aby k nim přišli, protože podnikne cestu k Mořské ženě. Do domu přišlo tolik hostů, kolik se jich tam jen vešlo, a stařec se svou neplodnou ženou se s nimi rozdělili o maso, které dostali.

Večer v domě zhasli lampy a Tuttutsiaqova manželka začala zařikávat duchy. Zanedlouho už byla na cestě ven z domu, ale ještě předtím řekla svým sousedům: „Vyhližteje mě, možná budu pryč celou noc.“

Tuttutsiaqově manželce se přihodilo úplně totéž, co svého času Utaqqaovi. Vykonal stejnou cestu k Mořské ženě, očistila jí vlasy a dostala za odměnu všechny možné druhy vodního ptactva a mořské zvěře, které byly vypuštěny poblíž osady. Nazítří popraskal led a zvířata připlula k osadě. Další den muži vyjeli na lov a Tuttutsiaqova manželka dostala všechno, co ulovili.

Tak lidé přečkali čas nouze, ale říká se, že tenkrát byla Mořská žena očistěna naposled. Po Tuttutsiaqově manželce se už nikdo duchovní cestu k ní vykonat neodvážil.

JAK VZNIKLA „MÍSA MASA“ (polární Inuité)

Pták buňňák dostal jednou chuť oženit se s lidskou bytostí. Pořídil si slušivý kožich z tulení kůže a protože má osklivé oči, udělal si brýle z mrožního klu; velmi mu záleželo na tom, aby dobře vypadal. Pak se v lidské podobě vypravil k lidem, oženil se u nich a vrátil se se ženou domů.

Buňňák lovil ryby, kterým říkal tulení mládeta, a nosil je své ženě.

Jedného dne mu však spadly brýle. Manželka uviděla jeho hnusné oči a propukla v pláč, protože jí připadal odporný.

52

Manžel se jen zachystal: „Tak už jsi viděla ty moje oči? Cha cha cha!“ a zase si brýle nasadil.

Manželčiným bratrům se však po sestře stýskalo a jednoho dne přijeli na návštěvu. Protože byl manžel právě na lovu, odvezli ji s sebou domů.

Buňňák se vrátil a zoufal si. Tušil, že mu manželku někdo unesl, a vyrazil za uprchlíky. Mocně máchal křídly a jejich údery rozpoutal strašlivou bouři. Buňňák byl totiž mocný šaman.

Když se bouře přihnala, uprchlíkům začala do lodí téct voda a vítr neustále sílil, protože buňňák mával křídly dvakrát rychleji.

Kolem se zvedaly dobéla zpěněné vlny a lodí hrozilo, že se převrátí. Lidé v člunu tušili, že příčinou bouře je žena na palubě, a tak ji hodili do vody. Snažila se zachytit okraje lodí, ale její dědeček k ní přiskočil a usekl jí ruku, a tak utonula.

Avšak na mořském dně se z ní stala Nerrivik čili „Mísa masa“, vládčyně nad všemi mořskými tvory. Když lidé nemohou chytit žádné tulené, vydávají se k Nerrivik šamanům. Protože nemá ruku, nemůže se sama učešat; šamani to udělají za ni a ona jim poděkuje tím, že pošle lidem tulené a jiné mořské tvory.

Tak vznikla Vlákyně moře a lidé jí přezdívali „Mísa masa“, protože dává lidem potravu.

IMMAP UKUUA – MATKA MOŘE (východní Grónsko)

Vypráví se, že Uitsaqaqqingitsoq, „Slepec“, se rozhodl navštívit Matku moře, která vládne všem mořským zvířatům a ptákům. Byl to mocný šaman a jeho krajané jej požádali, aby tuto duchovní cestu vykonal, protože už dlouho nic neuložil a osada trpěla nedostatkem.

Slepec se tedy vydal k Matce moře. Šel cestou, kudy chodí mrtví, a za krátko narazil na jinou cestu, která vedla doleva. Vydal se po ní. Byla dlouhá a strávil na ní spoustu času. Doprovázeli ho všichni jeho pomocní duchové. Šel a šel, když tu náhle zaslechl silný hluk; byl to hukot řeky, která protéká obydlím Matky moře. Slepec šel dál a stále se přibližoval k cíli, až k němu mohutné řece konečně došel. Byl tam brod ze tří velkých kamenů, po kterých se dalo skákat, byly však potažené slizkými řasami, takže každý,

53

Tak zahynula čarodějnice a říká se, že takhle vznikla mlha. Muž se vrátil domů ke své ženě a vyprávěl jí, co zažil. Mlha visela nad zemí dlouho, a když se opět vyjasnilo, muž vyrazil, aby zjistil, co se stalo s dětmi té čarodějnice. Uviděl je, jak zoufale pláčou, přilepené k trámům uvnitř domu – a plakaly tak dlouho, až se nakonec zalcky a utopily ve vlastních slzách. Muže to potěšilo, neboť tak byly pomstěny všechny jeho snědené děti.

VELKÁ MEDVĚDICE

Jedna žena potratila a odešla od své rodiny. Cestou přišla k nějakému domu, v jehož vchodu ležely medvědí kůže, a vstoupila dovnitř.

Ukázalo se, že v domě bydlí medvědi v lidské podobě. Přesto u nich zůstala. Jedna velká medvědice pro všechny lavila. Natáhla si na sebe kůži, vylezla ven, nějakou dobu byla pryč a pak se vždycky vrátila domů s úlovkem. Jednoho dne však uprchlice zatoužila po své rodině a chtěla domů. Medvědice jí varovala: „Až se vrátíš k lidem, nikomu o nás nevyprávěj.“ Bála se, že by lidé zabili její dvě mláďata.

A tak žena odešla domů. Poseda jí však ohromná chuť vypovídat se a jednoho dne, když laskala svého manžela, pošeptala mu do ucha: „Byla jsem u medvědu!“

Mnoho saní se vydala na cestu a když medvědice viděla, jak se blíží k jejímu obydlí, zželelo se jí mláďat a zakousla je. Nechtěla, aby padla lidem do rukou.

Ale pak vyrazila po stopách ženy, která jí zradila, vtrhla do jejího domu a zakousla i ji.

Když vylezla ven, obklopili ji psi a vrhli se na ni. Medvědice se bránila, ale najednou se všichni rozzářili a vznesli se na nebe jako hvězdy. Říkáme jim *qiluttussat*: hvězdy, které připomínají smečku psů, dorážejících na medvěda.

Od té doby si lidé dávají na medvědy pozor, neboť medvědi slyší, co si lidé povídají.

66

VENUŠE

Byl jednou jeden stařec a ten stál na zamrzlém moři a čekal, až tuleni připlouvu k průduchu, aby se nadechli. Ve skalní rozsedlině na břehu přímo před ním si hrál houf dětí a ty mu vyplašily každého tuleně, po němž se chystal vrhnout harpunu.

Stařec se na děti nakonec rozzlobil, že mu kazí lov, a zařval: „Rozsedlino, zavři se nad těmi, kdo mi plaší úlovek!“

V tu chvíli se rozsedlina nad dětmi uzavřela. Jedno z nich, které neslo na zádech nemluvně, si přitom roztrhalo kožich.

Děti uvnitř rozsedliny začaly plakat, protože se nemohly dostat ven. Nikdo jim tam nemohl přinést jídlo, ale úzkou štěrbinou jim lili vodu a ony jí línaly ze skalní stěny.

Nakonec všechny děti zemřely hladem.

Říkalo, o které se vypráví, stojí nahoře u Illuluarsuitu poblíž Neqi a říká se jí *quussullukkit*.

Lidé se vrhli na starce, který začaroval děti do skály. Dal se na útěk a všichni se hnali za ním.

Náhle se však rozzářil, vznesl se na nebe a teď tam přebývá coby velká hvězda. Vidáme ji na západě, když se po období velké temnoty začíná vracet světlo, ale je stále nízká a nikdy nevystoupí výš. Říkáme jí *naalass-urtoq* – ten, kdo stojí a naslouchá. To jméno má po starci, který stál na zamrzlém moři a poslouchal, jestli neplave tulení.

VELKÝ OHEŇ

Vypráví se, že u Umerluttooqa (Široké huby) se jednou konal bubnový tanec.

Všechny děti zavřeli do vedlejšího domu a byl mezi nimi i sirotek Kaas-sasuk.

Protože děti nikdo nehlídal, dělaly v domě hrozný rámus. Sirotek utekl ven.

67

Dítě vyšlo ven a šlo s duchem do jeho domu. Duch se posadil a přátelsky holčičce řekl: „Pojď sem ke mně, ať tě můžu polaskat.“ Když mu však dítě položilo hlavu do klína, vrazil mu do ucha jehlu a dítě zemřelo. Mrtvolu pak hodil pod prýčnu.

Podruhé Duch hnojiště přilákal jinou holčičku, ale když vešla do jeho domu, zjistil, že má na sobě obrovské boty a veliký kožich.

„Čí jsou to boty?“ zeptal se jí.

„Mého tatínka!“ odpověděla holčička.

„A kožich?“

„Mojí maminky!“

„Tak běž zase domů,“ řekl duch. „Tvoji rodiče brzy začnou hledat své šaty.“

A tak se stalo, že holčičku nezabil, protože mu připadalo nesprávné krást jejím starým rodičům oblečení.

Ale než odešla, ukázal jí dírou v prýčně mrtvolu holčičky, kterou zabil předtím.

Když se dívka vrátila domů, vyprávěla, co všechno zažila, a tak vznikl příběh o Duchovi hnojiště.

JAK DĚVČATA NAPÁLILA DUCHA ZEMĚ

Byla jednou jedna mladá dívka a ta putovala s dítětem, které nebylo její vlastní. Doprovázela jí její přítelkyně.

Dívky cestou přišly k domu a vešly dovnitř. V tu chvíli se ve dveřích zjevil duch a zastoupil jim cestu. Byl to lidožrout; hrozně se vyděsily, protože mu nijak nemohly uniknout. Jedna z dívek se odplížila k zadní stěně domu a začala v hlině vyhrabávat únikovou cestu, druhá se mezitím snažila ducha zabavit hovorem: „Tak teď si konečně pochutnáš na libovém, čerstvém masíčku.“ Myslela tím, že je co nevidět sní. „Ale ukaž nám, že umíš sníst i něco tvrdého. Zakousni se tamhle do té kamenné římsy a předved, co umíš!“

Duch chtěl ukázat, že je všemocný, a tak začal kámen hryzat a polykat. Mezitím druhá dívka vyhrabala díru v zadní stěně domu. Obě utekly zpět do rodné osady a vyprávěly, co se jim přihodilo.

Muži ducha přepadli, svázali mu nohy a vláčeli ho po zemi.

„Pusťte mě!“ křičel duch, „mám tlusté střevo z korálků!“

Když to muži uslyšeli, rozpárali mu břicho a zjistili, že nelhal. A tak mu tlusté střevo vyřízli a pověsili si ho v domě jako ozdabu, protože vypadalo jako šperk z velikých, krásných korálků.

V noci se všichni vzbudili, protože slyšeli něco kpat, a ucítili hrozný zápach; zjistili, že duchovo střevo se začíná rozkládat. Málem se zalcky oklikostí a honem ho vyhodili ven.

Tuhle se vypráví o Duchovi země, který měl tlusté střevo z korálků.

ZLODĚJKA DĚTÍ

V naší zemi nestvůra Qalutalissuaq, což znamená „lžice“. Dostala své jméno podle toho, že často vydává zvuky, jako by o sebe klepaly dvě lžice. Je všeho nejraději krade křičící děti.

Jednou si několik dětí hrálo na břehu moře a jejich křik nestvůru přilákal. Děti uprchly do hor, ale jeden siroteček, který neměl na botách podrážky, nemohl utíkat po skále tak rychle a zůstal pozadu. Když už ho nestvůra skoro doháněla, vrhl se na zem a začal kpat nohama, až mu z bot vylezly všechny prsty. Kopl nestvůru přímo do obličeje, kýval palcem sam o tam a volal: „Dej si na ten palec pozor, žere lidi!“

Nestvůra se tak vyděsila, že uprchla zpátky do moře.

DALŠÍ PŘÍBĚH O QALUTALISSUAQ

Jedna slepá stařenka přišla s dítětem na ruce do nějakého domu. Dítě plakalo a volalo matku a když ho stařenka nemohla utiшит, začala také volat jeho matku. Někdo vešel dovnitř; slepá stařenka si myslela, že je to matka, a dítě jí podala. Odesla si ho však zlodějka dětí Qalutalissuaq. Za podzimního bezvětří lidé vidali, jak si to malé dítě hraje na ledových křeh, ale nikdo se k němu nedokázal přiblížit, protože před lidmi utíkalo. Utláhal si tedy kožené laso, připlížili se k dítěti a polapili ho.

Zlodějka dětí však truchlila nad ztrátou dítěte, a tak mu přičarovala smrt a ono zemřelo.

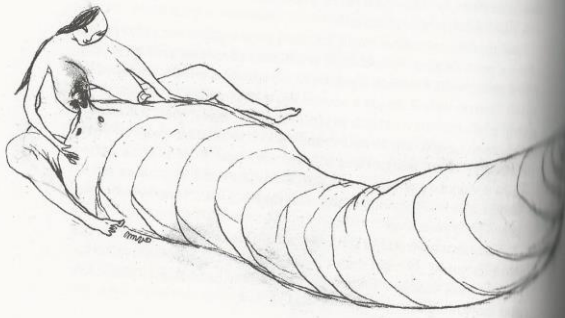
72

73

Odpověděli jí: „Tolik jsme se ho báli, a tak jsme ho zabili!“
Žena po mnoho dní jen ležela a oplakávala své malé *cicici*. Byla velmi nešťastná, že jej ztratila. Vždyť to byla stará panna a byla to její jediná radost.
Tím příběh končí.

LARVA (polární Inuité)

Jedna žena si našla larvu a kojila ji. Larva rostla. Nakonec byla hrozně velká a žena ji musela přivazovat k pryčně, když chtěla jít pryč.
Larva byla celá chlupatá a vypadala příšerně.
Jednoho dne přetrhla pouta, protože venku uslyšela křičet děti. Vylezla ven, vrhla se na ně a jedno malé dítě sežrala.
Lidé byli zděšení, když to dítě snědla, ale žena ji nechtěla zabít, protože byla jejím dítětem.
Muži se nakonec odebrali na číhanou ke vchodu a řekli dětem, aby křičely. Larva vyrazila ven a oni ji zabili. Báli se jí, protože snědla dítětko.

108

O ŽENĚ, KTERÁ KOJILA ČERVA (polární Inuité)

Jedna žena nemohla mít děti, a tak si vyhrabala ze země červa a kojila ho.
Užila mu kožíšek z teplé kožešiny a červ rostl a rostl. Nakonec byl silný jako paže a žena ho nosila v rukáve svého kožíchu.
Červ neustále rostl a byl větší a větší, zato žena hubla.
Její matka dostala nakonec strach, a když byla dcera jednou pryč, vzala larvu a udeřila jí o podlahu.
„L, l!“ zapískal červ a hlasitě se rozprskl.
Vyřinula se krev. Přiběhli psi a začali ji lízat.
Když se žena vrátila domů a nenašla své dítě, propukla v pláč.

O ŽENĚ, KTERÁ SI K SOBĚ VZALA MEDVĚDA

Angulligaamaaq prý nikdy nejezdil na lov. Žil z toho, co si ukrojil z kožíšek ostatních. Lidé z osady se mu neodvažovali nic vytknout, protože měl velkou sílu.
Jednoho dne se s nimi přece jen vydal na lov. Byl to hrozný nešika. Když měli jít spát, zeptal se: „Jak se ukládáte ke spánku pod širým nebem?“
„Stáhneme si kalhoty!“ odpověděli mu ostatní.
Sundal si kalhoty a usnul.
Když jeho druhové viděli, jak vystrkuje zadek, zabodli mu do něj oštěp. Angulligaamaaq bolestí vyskočil, zarazil si hrot ještě hlouběji do konečnicku a zemřel.
Jeho druhové se vydali k domovu.
„Kde jste nechali Angulligaamaaqa?“ ptala se jeho matka, když svého syna nikde neviděla.
„Někdo ho zabil!“ odpověděli.

109

Když přišla doba lovu na medvědy, řekla Angulligaamaaqova matka lovcům: „Až ulovíte březí medvědicí, přineste mi plod; bude to moje dítě!“ Přinesli jí, co chtěla.

Žena krmila medvědí rozpustěným tukem. Brzy bylo tak velké, že pro ni mohlo lovit.

V zimě, když nastala velká tma, medvěd už lovit nedokázal; začal tedy krást z cizích zásobáren.

„Nesmíš krást,“ varovala ho jeho péstounka, „tví bratrance tě chytí a lidé uloví!“

Bratrance medvědů jsou psi.

„Tak poběžím po větru!“ napadlo medvěda, „a oni mě nevyčenechají.“

Jednoho krásného dne mu to přesto nevyšlo. Psi ho chytili a lidé zabili. „Kůži dejte mně, udělám si z ní příkrývku,“ řekla žena, když se doslechla, že sousedé zabili jejího schovance. A dostala ji.

Truchlila nad ztrátou medvěda tak hluboce, až z toho zkameněla.

Můžete ji dodnes vidět u „Země bouří“ severně od Etahu.

O MUŽI, KTERÝ NAVŠTÍVIL MEDVĚDY V LIDSKÉ PODOBĚ

Byl jednou jeden muž a ten přišel na návštěvu k medvědům v lidské podobě. Na pryčně ležel stařec a odpočíval, ale každou chvíli pohlédl na svoje nadloktí a řekl: „To mi to nadloktí ale hubne! To mi to nadloktí ale hubne!“

Říkal to pořád dokola.

V domě byl také nějaký mladík. Pojednou na hosta kývl a požádal ho, aby s ním šel ven. Venku mu řekl: „Když stařec mluví o tom, že mu hubne nadloktí, vždycky to znamená, že má chuť sníst člověka. Když neutečeš, vrhne se na tebe a sní tě. Ale já ti pomůžu. Zůstanu tady venku a budu dělat, že jsi ještě tady, a budu pořád mluvit, aby nepojal podezření. Te prve až budeš z dohledu, půjdu zase dovnitř.“

Když to muž uslyšel, rozběhl se k domovu. Běžel, co mu síly stačily, ale po chvíli za sebou uslyšel nějaký zvuk. Ohlédl se a viděl, že ho pronásleduje obrovský medvěd. Sundal si tedy svůj liščí kožíšek, zastrčil do něj harpunu a hrot přikryl kapucí. Pak zapíchl druhý konec harpunu šikmo

do sněhu, takže zůstal trčet směrem dopředu. Když starý medvěd přiběhl, myslil si, že je to člověk, zabodl si hrot harpunu do břicha a pošel.

O ŽENĚ, KTERÁ NAVŠTÍVILA MEDVĚDY V LIDSKÉ PODOBĚ

Byla jednou jedna žena a ta chodila po světě. V *amautu* nesla své malé dítě. Přišla k domu, který nikdy předtím neviděla. Vešla dovnitř, ale nikdo nebyl doma. Až k večeru uslyšela, jak se obyvatelé domu vracejí. Když zjistila, že to jsou medvědi v lidské podobě, zalezla za kožený závěs v nohách pryčny.

Medvědi přišli domů a žena dírkou v závěsu viděla, že jeden z nich nese vlečný řemen a harpunu, stejně jako to dělají lidé. Byla to duše medvěda, kterého právě zabil nějaký člověk, a náčíní, které nesla, bylo náčíní, jež lovec zavěsil ve svém domě nad medvědí kůži jako pětidenní oběť pro medvědí duši. Medvědi se najedli a šli spát. Jeden z nich si lehl těsně vedle ženy.

„To je divné, jak je ta pryčna najednou krátká,“ řekl.

Žena se bála, že ji objeví, a tak udusila své dítě, které už už propukalo v pláč. Pak tam ležela a slyšela, jak medvědi mluví o lidech. V medvědí řeči se člověku říká *napajaq* (vzpřímený).

„Už se těším, až do jednoho z těch vzpřímených strčím a srazím ho tlapou, až upadne a poláme si holeně,“ řekl jeden z medvědů.

„To nesmíš,“ varoval ho medvěd, kterého lidé právě zabili. „Lidem se nesmí ubližovat, protože mají psy a šípy.“

Když medvědi příští den odešli na lov, žena utekla domů a vyprávěla svým sousedům, co zažila.

VČELY V LIDSKÉ PODOBĚ

Byl jednou jeden muž a ten se toulal po kraji. Bylo to uprostřed léta, krásná počasí, na obloze ani mráček. Hluboko ve vnitrozemí spatřil domek. Zamířil k němu a zjistil, že v něm někdo bydlí. Uvnitř seděli na pryčně

110

111